

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/249114,CALL-FOR-PAPERS-Konferencja-naukowa-Komunistyczny-model-wieziennictwa-w-czasach-.html>
22.10.2026, 13:01

CALL FOR PAPERS: Konferencja naukowa „Komunistyczny model więziennictwa w czasach PRL” – Warszawa, 21 kwietnia 2027

21.04.2027

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zaprasza do udziału w konferencji „Komunistyczny model więziennictwa w czasach PRL”. Jej celem będzie wieloaspektowe przyjrzenie się funkcjonowaniu więziennictwa w latach 1944-1990 – od najwyższych szczebli zarządzania, po codzienne życie za murami zakładów karnych i aresztów śledczych.

Punkt wyjścia stanowi refleksja nad systemem penitencjarnym Związku Sowieckiego, który w okresie powojennym stał się wzorcem dla władz PRL i pozostałych krajów bloku wschodniego. Organizatorom zależy na przedstawieniu organizacji, kadr i zasad działania jednostek odpowiedzialnych za kierowanie i nadzór nad zakładami karnymi, aresztami śledczymi, a także obozami i ośrodkami pracy więźniów w Polsce. Ważne miejsce w dyskusji pragniemy poświęcić samym funkcjonariuszom SW, w tym szczególnie jej kadrze kierowniczej, strukturze samej formacji, czy różnego rodzaju nadużyciom w związku z pełnioną służbą.

Obok opisu represji, w tym kwestii związanych z pozbawianiem godności osobistej, biciem i innego rodzaju szykanami, zależy nam także na powiększeniu stanu wiedzy o pracy operacyjno-śledczej, prowadzonej wśród osadzonych i metodach ich inwigilacji. Chodzi tu przede wszystkim o wykorzystywanie agentury celnej i tajnych współpracowników celnych i techniki operacyjnej w prowadzonych śledztwach i inwigilacji więźniów. Istotnym obszarem badawczym, który zamierzamy poddać refleksji, są zmieniające się na przestrzeni lat warunki bytowe i życie codzienne w miejscach odosobnienia, sposoby traktowania więźniów, a także związane z tym patologie, takie jak podkultura więzienna.

W intencji organizatorów konferencja ma za zadanie rozszerzyć aktualny stan wiedzy na temat więziennictwa po roku 1956, kiedy to zostało podporządkowane Ministerstwu Sprawiedliwości. W tym obszarze istotnym elementem analizy będzie los przeciwników systemu więzionych z powodów politycznych, a także sytuacje kryzysowe w więzieniach, jak np. bunt czy ucieczki więźniów. Ramy czasowe naszej refleksji zamkną procesy reformowania tej służby w okresie transformacji ustrojowej oraz stan zachowania dokumentów, ewidencji i archiwów związanych z tą tematyką.

Podsumowując konferencja ma stanowić dogodną okazję do podzielenia się wynikami badań dotyczących ww. problematyki, które prowadzone są zarówno w Polsce, jak i za granicą – zwłaszcza w krajach postkomunistycznych. Na tym gruncie możliwe będzie porównanie specyfiki systemów penitencjarnych, metod pracy wychowawczej i kulturalno-oświatowej oraz stopnia opresyjności poszczególnych aparatów represji w bloku wschodnim. Mamy nadzieję, że prezentacja konkretnych studiów przypadków, analiz biograficznych oraz badań nad strukturą i codziennością więzienną pozwoli na głębsze zrozumienie mechanizmów, którymi posługiwano się w minionym systemie.

W ramach omawianej tematyki chcielibyśmy poruszyć następujące zagadnienia:

- system penitencjarny w Polsce Ludowej i krajach bloku wschodniego
- organizacja i działalność Departamentu Więziennictwa MBP i jego następców
- Centralny Zarząd Zakładów Karnych i okręgowe zarządy
- wymiar sprawiedliwości a system penitencjarny
- funkcjonariusze Straży Więziennej II RP po zakończeniu wojny
- sylwetki funkcjonariuszy Straży Więziennej i Służby Więziennej PRL, w tym zwłaszcza kadry kierowniczej
- kategorie więźniów i osadzonych w systemie obozowo-więziennym do 1956 r., w tym m.in. więźniowie polityczni, Niemcy, folksdojczce, dzieci w obozach pracy
- warunki służby oraz osadzenia w więzieniach i aresztach
- obozy i ośrodki pracy więźniów oraz produktywizacja więźniów
- ośrodki internowania i panujące w nich warunki
- życie codzienne więźniów w zakładach karnych
- praca wychowawcza i kulturalno-oświatowa w jednostkach penitencjarnych
- zmiany w traktowaniu więźniów na przestrzeni lat
- zakłady karne dla kobiet i młodocianych
- kadra służby więziennej i jej szkolenie
- wykorzystywanie agentury celnej, tajnych współpracowników celnych i techniki operacyjnej w prowadzonych śledztwach i inwigilacji więźniów karnych
- wykonywanie wyroków śmierci w więzieniach
- przestępstwa popełnione przez funkcjonariuszy więziennictwa w związku z pełnioną służbą
- opieka zdrowotna w więzieniach i aresztach
- więziennictwo a PPR/PZPR
- duszpasterstwo więzienne
- podkultura więzienna i jej zwalczanie
- bunty i ucieczki w zakładach karnych
- dysydenci i opozycjoniści w więzieniach po 1956 r.
- reformowanie więziennictwa w okresie transformacji ustrojowej
- dokumenty, ewidencja i archiwa związane z więziennictwem

Miejsce konferencji: Warszawa, 21 kwietnia 2027 r.

Język konferencji: polski i angielski

Planowany czas wystąpień: 20 minut

Organizatorzy zapewnią wyposażenie techniczne do prezentacji materiałów audio i wideo.

Termin nadsyłania zgłoszeń: 31 grudnia 2026 r.

Termin zatwierdzenia listy uczestników: 15 stycznia 2027 r.

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo wyboru referatów i prezentacji spośród zgłoszonych propozycji. Wybrani prelegenci zostaną poinformowani o zaproszeniu na konferencję drogą mailową. Zgłoszenie odbywa się poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego (załącznik) i przesłanie go na podany poniżej adres mailowy.

Publikacja: Przygotowane przez uczestników konferencji artykuły pokonferencyjne staną się podstawą bloku tematycznego periodyku „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”, którego wydanie planowane jest na rok 2028 (40 pkt. Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa

Wyższego).

Organizatorzy nie przewidują opłaty konferencyjnej, zapewniają referentom bezpłatne noclegi, wyżywienie w dniu konferencji oraz zwrot kosztów podróży. Pracownicy IPN rozliczają udział w konferencji w ramach delegacji służbowych.

Zgłoszenia prosimy kierować do: dawid.chomej@ipn.gov.pl

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Konferencja naukowa

**KOMUNISTYCZNY
MODEL
WIĘZIENICTWA
W CZASACH PRL**

Konferencja naukowa	Centralny Przystanek Historia
21 kwietnia 2027 r.	im. Prezydenta Lecha
ul. Marszałkowska 107	Kaczyńskiego

Konferencja naukowa „Komunistyczny model więziennictwa w czasach PRL” – Warszawa, 21 kwietnia 2027

Pliki do pobrania

[Formularz zgłoszeniowy \(pdf, 255.77 KB\)](#)

[Formularz zgłoszeniowy \(docx, 14.43 KB\)](#)